

Rotterdamse Schoolvereniging

Protocol dyslexie

Opgesteld in maart 2016



N. van der Loos, intern begeleider RSV I



Y.C.A. Hermans, intern begeleider RSV II

Vastgesteld op 19 april 2016



P.O. Severin, directeur



1. Inleiding

Definitie Stichting Dyslexie Nederland

Dyslexie is een stoornis die wordt gekenmerkt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of het spellen op woordniveau.

De term een *hardnekkig probleem* wordt als volgt uitgewerkt:

1. het vaardigheidsniveau van lezen op woordniveau en/of spelling ligt significant onder hetgeen van het individu, gegeven diens leeftijd en omstandigheden gevraagd wordt (criterium van de achterstand)
2. het probleem in het aanleren en toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau blijft bestaan ook wanneer voorzien wordt in adequate remediërende instructie en oefening (criterium van de didactische resistentie)

2. Dyslexieverklaring

De dyslexieverklaring heeft een onbeperkte geldigheidsduur. Eenmaal dyslectisch altijd dyslectisch. De in de verklaring opgenomen belemmeringen en de indicatie voor hulp die daarop is gebaseerd, zullen doorgaans wel in de loop van de jaren bijgesteld moeten worden. De belemmeringen die een in groep 5 gediagnosticeerde leerling ondervindt, zullen wanneer deze leerling in de brugklas zit (deels) gewijzigd zijn. In overleg tussen betrokkenen (leerling, ouders, school, gz-psycholoog) kan de verklaring dan aangepast worden. Nieuw uitgebreid psychodiagnostisch onderzoek is daarvoor meestal niet nodig.

3. Protocol dyslexie

De Rotterdamse Schoolvereniging realiseert een continuüm van zorg, lopend van algemene kwaliteitsverhoging van het technisch leesonderwijs, via differentiëmaatregelen en intensieve remedial teaching binnen de school, tot aan behandeling van dyslectische leerlingen en coaching van deze leerlingen gedurende hun schoolloopbaan.

Continuüm van zorg op het gebied van lezen, leesproblemen en dyslexie

	Inhoud
<u>Stap 1</u>	Goede kwaliteit instructiegedrag en klassenmanagement
<u>Stap 2</u>	Juiste uitvoering van effectieve methodes voor aanvankelijk en voortgezet technisch lezen
<u>Stap 3</u>	Goed gebruik van leerlingvolgsysteem (rond technisch lezen)
<u>Stap 4</u>	Vaststellen van potentiële uitvallers (zwakste 25%). Differentiatie bij het technisch leesonderwijs. Aanpak binnen de klas
<u>Stap 5</u>	Vaststellen van leerlingen met ernstige leesproblemen (zwakste 10%). Remedial teaching
<u>Stap 6</u>	Vaststellen van achterstand en hardnekkigheid van het leesprobleem; vermoeden van dyslexie (\pm 3 à 4%)
<u>Stap 7</u>	Vaststellen van vermoeden van dyslexie door bijv. PPO Rotterdam: gespecialiseerde leesbehandeling door PPO
<u>Stap 8</u>	Externe leesbehandeling en eventuele bekostiging via de gemeente Rotterdam na aanmelding bij het wijkteam en op school coaching en eventuele compenserende en dispenserende maatregelen

Toelichting bij stap 1 t/m 9

Stap 1 t/m 4: Leesonderwijs in de groep



In groep 3 wordt de methode Veilig Leren Lezen gevolgd. Ook in de groepen 4 t/m 8 komt het technisch lezen aan bod. De leerlingen worden gevolgd met behulp van de methodegebonden toetsen. De herfstsignalering in groep 3 speelt hierbij een belangrijke rol. Ook wordt gebruik gemaakt van de DMT (Cito) en de AVI-kaarten.

Wanneer een leerling een lage C- of D-score behaalt op de DMT of wanneer hij of zij achter blijft op het gebied van het lezen van de AVI-kaarten, vindt er diagnostisch onderzoek plaats door de remedial teacher. Zij maakt samen met de leerkracht een plan om de leerling tijdens het zelfstandig werken extra leesbegeleiding te laten krijgen in de groep door de leerkracht en buiten de groep door de remedial teacher.

Stap 5: Individuele remedial teaching voor leerlingen met ernstige leesproblemen (zwakste 10%)

Het vaststellen welke leerlingen ernstige leesproblemen hebben volgt uit het leerling-volgsysteem. Zij krijgen een geprotocolleerd remediërend traject aangeboden. De remedial teaching is bedoeld voor leerlingen met leesproblemen, vanaf midden groep 3. In het CITO-leerling-volgsysteem worden zij aangeduid als 'D of E-leerlingen'. In groep 4 gaat het om gemiddeld 10% van de leerlingen.

Stap 6: Vaststellen van achterstand en hardnekkigheid van het leesprobleem

Als met leerlingen een adequaat RT-protocol gevolgd is, bestaat over de twee belangrijkste criteria voor dyslexie geen twijfel meer: de ernst van de achterstand en de hardnekkigheid van het probleem of didactische resistentie. De leerling wordt aangemeld via de contactpersoon PPO (SCP) bij het Onderwijs Adviesteam (OAT).

Stap 7: Gespecialiseerde leesbehandeling, evt. vaststellen van dyslexie op basis van psychodiagnostisch onderzoek (± 3 à 4%).

Als het vermoeden van dyslexie door het OAT wordt bevestigd, komt de leerling eventueel in aanmerking voor gespecialiseerde leesbehandeling door PPO. Na deze behandeling stelt de leesspecialist vast of er inderdaad sprake is van kenmerken van dyslexie.

Stap 8: Coaching van dyslectische leerlingen

In stap 7 genoemde leerlingen worden via de gemeente (wijkteam) doorverwezen naar particuliere leesinstellingen. Hier wordt vastgesteld of er inderdaad sprake is van dyslexie. Wanneer hiervan sprake is komt de leerling in aanmerking voor al dat niet vergoede leesbehandeling.

De meeste dyslectische leerlingen blijven, ook als zij een behandeling hebben gekregen, en zelfs als die behandeling succesvol was, zwakke lezers. Een zwakke leesteknik zal hun hele schoolloopbaan meer of minder ernstige onderwijsbelemmeringen opleveren. Dyslectische leerlingen zullen vaardigheden moeten aanleren om daarmee om te leren gaan en om oplossingen te vinden die hun belemmeringen zo veel mogelijk compenseren. Een werkwijze voor het coachen van dyslectische leerlingen completeert een integrale aanpak. Bovendien blijven deze leerlingen werken aan het verhogen van het leestempo door middel van extra leesbegeleiding.

Compenserende en dispenserende maatregelen

- **Compenserende maatregelen**
Dit zijn maatregelen die de gevolgen van de (technische) lees- en/of spellingsproblemen minimaliseren bij het lezen of schrijven van teksten. Voorbeelden zijn een tekstverwerker met spellingscontrole bij het spellen en tekst-naar-spraak-software bij het lezen.
- **Dispenserende maatregelen**
Hierbij kan een kind ontheffing van bepaalde opdrachten krijgen. Een voorbeeld is een mondelinge in plaats van een schriftelijke overhoring bij topografie, omdat het onthouden van de spelling van plaatsnamen onevenredig veel extra inspanning kost.

Compenserende/dispenserende maatregelen die op school worden gehanteerd bij lezen:



- Alle leerlingen die een dyslexieverklaring hebben, krijgen indien gewenst vanaf groep 5 tekst-naar-spraak-software (op school en thuis te gebruiken) met daarop de teksten zoals deze in de leerlingenboeken van de volgende vakken staan: rekenen, taal, begrijpend lezen, aardrijkskunde, geschiedenis, natuurkennis, verkeer, Engels (groepen 7 en 8). Op school horen en lezen de leerlingen desgewenst de teksten voorafgaand aan de les in de klas. Zij hebben een leerlingenboek van de genoemde vakken ook thuis. Bovendien krijgen zij in groep 5 2-wekelijks een overzicht van de stof die op school op een bepaalde dag behandeld gaat worden mee naar huis en in de groepen 6 t/m 8 noteren de kinderen dit in hun agenda. De leerkrachten controleren de agenda's. Leerlingen bereiden zo ook thuis de stof een keer voor. De kinderen weten wat er gaat komen en kunnen op deze manier de lessen in de klas beter volgen. Na afloop van de les, horen en lezen de kinderen de tekst thuis nogmaals.
- Verder wordt gebruik gemaakt van leesboeken die qua inhoud aansluiten bij de leeftijd en interesses van de leerling, maar die qua technisch niveau vereenvoudigd zijn en van audio-opnamen van kinderboeken waarin de leerling geïnteresseerd is (boekje-bandje)
- Leerlingen met een dyslexieverklaring krijgen extra tijd bij toetsen waarbij veel moet worden gelezen. Voor de meeste dyslectische leerlingen geldt dat zij gebruik maken van de luisterversie van de entree- en eindtoets. In zeer uitzonderlijke gevallen kan de leerkracht de middentoets- en/of eindtoets van het Cito voorlezen.

Compenserende/dispenserende maatregelen die op school worden gehanteerd bij spellen:

- extra hulp in de klas bij het schrijven van verhalen, verslagen en werkstukken
- zoveel mogelijk negeren van spellingfouten bij de zaakvakken onder voorwaarde dat de leerling woorden waarvan hij de spelling niet kent zoveel mogelijk klankzuiver schrijft, afhankelijk van de mogelijkheden van de leerling
- een gedifferentieerde beoordeling van dictees (bijvoorbeeld alleen fouten met een bepaalde spellingregel tellen mee)
- extra tijd voor schrijftaken
- gebruik van hulpmiddelen zoals woordenboek, regelkaart en tekstverwerker met spellingcontrole bij het maken van werkstukken
- repetities van Frans en Engels kunnen mondeling worden afgenomen, afhankelijk van de mogelijkheden van de leerling

Dit protocol treedt in werking op 1 mei 2016.

